Till mina kommittenter i Norra Helsinglands domsaga.

Ericsson, Pehr. i Wik
1815-92

53 E a Br.1868

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

ERICSSON, PEHR, I WIK

Sv. Saml.
Polit.
Sv.
(Br.)
8°
1868

Kungl. biblioteket
0 0000 000008081

1868

Polit. Sv. (Bil.) 1868

Till mina kommittenter i Norra Helsinglands Domsaga.

Oaktadt många warit i tillfälle, att genom tidningarne få en öfwersigt af Riksdagens förhandlingar, torde likwäl största delen af allmogen warit i saknad deraf, till hwilka jag härmedelst får öfwerlemna en kort berättelse om de frågor som kunna wara af något intresse, med förbigående af en mängd beslut som röra Bankens och Riksgälds-kontorets styrelse och förwaltning.

För tillägg eller ändringar i allmänna lagen har Riksdagen hos Kongl. Maj:t gjort framställning derom:

Att med ändring af 6 § af hwad Ridderskapets och Adelns priwilegier den 16 Oktober 1723 samt 8 och 9 mom. af 2 § i 8 kapitlet Rättegångsbalken innehålla derom, att wissa mål och angelägenheter rörande frälseman skola omedelbart af Hofrätt bedömas och handläggas, måtte förordnas, att dessa mål hädanefter skola tillhöra wederbörande under domstolar och efter allmänna Rättegångs-ordningen behandlas.

Att sista momentet i 17 kap. 37 § Rättegångs-balken måtte upphäfwas.

Att 54 § i konkurslagen måtte erhålla förändrad lydelse, hwarigenom stadgas, att "borgenär som har lösegendom i pant eller eljest under panträtt i handom, eller på förhandsfordran lösegendom blifwit utmätt inom den tid och på det sätt att, enligt hwad särskildt är stadgadt, förmånsrätt i den egendom för samma fordran uppkommit; ege borgenären sjelf beförja, att den pant eller egendom å offentlig auktion såld

Pehr Friesson i Wik
1868.

KONGL. BIBLIOTEKET STOCKHOLM

warder, der ej gode männen eller syßlomännen wilja den lösa: låte dock dessa minst en månad förut weta, när försäljningen skall ske och wise för dem reda för hwad som influtit. Will ej borgenären om försäljningen föranstalta, som nu sagdt är; ege syßlomännen derom besörja."

Att "med upphäfwande af 20, 26 och 27 § § i Kongl. Förordningen angående handelsbok och handelsräkningar den 4 Maj 1855, samt med ändring af 12, 23 och 24 § § i samma förordning stadgas:

12 §.

Handelsböcker, som wederbörligen förda äro, kunna i handelstwister emellan köpmän inbördes såsom bewillningsmedel tjena, efter hwad derom här nedan sägs.

23 §.

Räkning å waror, utborgade till köpmän utan aftal om öppen kredit, skall, wid den påföljd 25 § utsätter, gäldenären bewisligen tillställas sednast inom tre månader efter utgången af det år, hwarunder det utborgade i handelsbalken instrefs, der ej annorlunda uttryckligen aftaladt är.

24 §.

Är räkningen sådan gäldenär, som i nästföregående § sägs, wederbörligen tillställd, och har han ej inom tre månader, sedan han den emottog, bewisligen tillsagt fordringsegaren, att räkningen ej godkännes eller ock till Rätten, hwarunder gäldenären lyder, klander derå instämt, ware då räkningen lika utmätningsgild som förfallet skuldebref. Har gäldenären genom sin påskrift räkningen godkänt, ware lag samma."

Äfwenledes har beslutats, att 8 § af Kongl. Förordn. om hemmansklyfning och jordafföndring den 6 Augusti 1864 må få följande förändrade lydelse.

"Åstundar innehafware af hemman, att större afföndring än tiondel eller, då frågan rörer säteri-, rå- och rörshemman, en femtedel deraf werkställa, må han sådant anmäla hos Konungens Befallningshafwande, som har, att, beträffande

KONGL. BIBLIOTEKET

så wäl tillstånd dertill, som bestämmande af gäld å jorden, meddela utslag och derwid så förordna, att å ena sidan säkerheten för hemmansräntans och öfriga skyldigheters framtida utgörande förwaras och å den andra jordens odling och ändamålsenliga skogshushållning när sådan genom skogsmarks upplåtande under full egande rätt afses, warder befordrad."

Att då jord eller lägenhet, som från hemman under full eganderätt blifwit afsöndrad, skall i skifte ingå; då må sådan jord eller lägenhet i lämpligt läge särskildt utstakas, ändock att jorden och lägenheten är från twå eller flera hemmansdelar afsöndrad, jemwäl i ett sammanhang utläggas, så wida redigt skifte för öfriga delegare ej deraf hindras.

Då Kongl. Maj:t har afslagit förra Riksdagens hemställan om upphäfwande af förbudet för gemensamma andaksöfningar under den tid allmänna Gudstjensten hålles har Riksdagen åter beslutat, att medlemmar af Ewangelisk-Lutherska kyrkan ej ware förment att sammankomma till gemensamma andaktsöfningar utan presterskaps omedelbara ledning; dock att sammankomst å tid, då allmän Gudstjenst hålles, ej må ega rum så nära det ställe, att denna eller ordningen deraf störes e. s. w.

Kongl. Maj:t till Riksdagen aflåtna nådiga proposition, angående förändrade föreskrifter i fråga om bysättning, har af Riksdagen blifwit antagen.

Riksdagen har äfwen beslutat, att de i 2 kap. 5 och 6 § § Giftermåls-balken, sådana de lyda i Kongl. Förordn. den 10 April 1810, förekommande förbud för der uppräknade personer, att utan Konungens tillstånd med hwarandra ingå äktenskap, samt i följd deraf jemwäl 18 kap. 5 § Strafflagen angående straff för otukt mellan sådana personer upphört att wara gällande, dock att derigenom ej sker någon ändring i lagens stadgande i 13 kap. 1 § Rättegångsbalken, om jäf emot domare och i 17 kap. 7 § samma balk, om jäf emot wittnen samt Skiftesstadgan om jäf emot landtmätare och gode män, i hwilka fall kommer att förblifwa som förut.

Äfwenledes har erhållits om utfärdandet af en författning hwarigenom stadgas, att domaren på landet och Rätten i stad skall inom en månad efter den dag, då någon ej häktad person blifwit till bestraffning dömd, utslaget derom till Konungens Befallningshafwande insända, för att till werkställighet befordras.

En mängd afgifna motioner om ändringar i Kommunallagarne har ej wunnit Riksdagens bifall i widsträcktare mån, än att 9 § om kommunalstyrelse på landet måtte erhålla den föränding, att en hwar Swensk undersåte, som är medlem af en kommun samt enligt 57 § förbunden att till kommunen erlägga skatt, och icke häfta för oguldna kommunalutskylder, skall under iakttagande af de närmare bestämmelser, som 9 § innehåller, wara berättigad att deltaga i kommunalstämmans öfwerläggningar och beslut, samt i fråga om skolråd, att detsamma må utse vice ordförande.

Deremot har Lagutskottets förslag, att ingen i stad må utöfwa rösträtt för större antal röster än som swarar emot en femtiondedel och å landet en tiondedel af kommunens hela röstital efter röstlängden, af första kammaren blifwit afslaget, änskönt en sådan förändring warit högst nödwändig.

Till Kongl. Maj:t har underdåniga skrifwelser blifwit aflåtna:

Att med upphäfwande af Kongl. Brefwet den 30 Juni 1818, Konungens Befallningshafwande böra hwar i sitt län efter landstingens hörande, bestämma den för länet eller särskilta delar deraf lämpligaste tiden för wägarnes fyllning och grusning, antingen tidigt på wåren eller sent på hösten, jemte öfriga i sammanhang dermed erforderliga föreskrifter.

Att de bewis som enligt 20 § i Kongl. Jagtstadgan af den 21 Oktober 1864 utgifwas för erhållande af skottpenningar, skola utan lösen utfärdas.

Att alla fartyg som icke öfwerstiga antingen 9 nylästers drägtighet eller 6 fots djupgående warda wid utklarering till utrikes orter befriade från skyldigheten att taga lots och erlägga utgående lotspenningar.

Att sättet för wal af deputerade för markegångsprisens bestämmande måtte förändras, hwarom Kongl. Maj:t redan utfärdat författning.

Att då wid sistlidne Riksdag till Kongl. Maj:t afläts en underdånig skrifwelse om åtgärders widtagande för uppgörande af ett förslag om förändrad organisation af wårt förswarswäsende till lands, har Riksdagen hos Kongl. Maj:t äfwen nu anhållit om en utredning, om och på hwad wilkor det nu på rote- och rusthållare hwilande båtsmanshållet må kunna lindras eller aflösas samt jemwäl på öfriga samhällsklasser fördelas, äfwensom att föreslå åtgärder, ledande dertill

att likställighet med de öfriga rust- och rotehållare i detta hänseende må de båtsmanshållsskyldige beredas.

Då förwaltningen af Swenska kolonien St. Barthelemy för Swenska Statswerket medför en årlig utgift af 25,000 Rdr, har Riksdagen beslutat hos Kongl. Maj:t anhålla, att efter det befolkningen å nämnde ö blifwit hörd och samtyckt till möjligen ifrågakommande förslag att förenas med någon annan makt, täcktes taga under öfwerwägande, huruwida icke omförmälda besittning må Swenska Staten afhändas på något för densamma wärdigt sätt, om ock icke så förmånligt som man kan hafwa att förwänta.

Den allmänna bewillningen har blifwit bestämd att utgå efter samma grunder och till lika belopp som under föregående åren utom det wid 1867 års Riksdag, under namn af wapenskatt, bestämda 50 procentsförhöjningen, som nu kommer att upphöra.

Stämpelpappersafgiften förblifwer oförändrad äfwensom tulltaxan undergått obetydlig ändring oaktadt försök icke uteblifwit, att utstryka åtskilliga importartiklar.

I banklagstiftningen har bland andra frågor åter warit under behandling wäckt förslag, att enskilta banker med sedelutgifningsrätt ej widare måtte erhålla octroj wid deras utgång. Bankoutskottet afstyrkte motionen uti det afgifna utlåtandet som äfwen af första kammaren godkändes, men som af andra kammaren efter en häftig debatt blef till utskottet återremitteradt med 84 röster mot 62 som yrkade afslag å motionen. Det wisar sig häraf att allmänna tänkesättet betydligt förändrats sedan 1863 då jag wäckte en motion i samma syftning och att man börjar inse dessa bankers menlighet för den lånbehöfwande jordbrukaren och den tryckning de utöfwa på Riksbanken, så länge de äro befriade från skyldigheten, att inlösa sina sedlar med klingande mynt. I fråga om anwändandet af Riksbankens winst beslutade första kammaren att 2,100,000 Rdr skulle anwisas för Statens allmänna behof hwaremot andra kammaren anwisade blott 1,500,000 Rdr som wid den gemensamma woteringen blef Riksdagens beslut. Om Riksbanken wid föregående Riksdagar äfwen fått behålla en del af sin winst skulle Bankens ställning warit fördelaktigare än den för närwarande är. Bankens mettaliska kassa, som ej får understiga 10 milioner Rdr, är nu så nedsjunken att den står blott några hundra-

tusen Rdr deröfwer, då mettaliska kassan år 1854 uppgick till 52 millioner Riksdaler.

Bland de extra anslagen må nämnas, de till understödjande af myrutdikningar och wattenaftappningar inom de 6 norra länen bewiljade 120,000 Rdr som företrädeswis asse att minska frostländigheten och som utgå utan återbetalningsskyldighet, dock att understödet ej i något fall får öfwerstiga en tredjedel af den beräknade kostnaden.

För aftappningar inom Rikets öfriga delar äro anslagna 50,000 Rdr att utgå såsom lån, samt för hela riket 150,000 Rdr för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga wägar.

Då det blifwit utrönt att bränwin kan tillwerkas utaf mossa och lafwar har till Kongl. Maj:ts disposition blifwit anwisadt ett anslag af 5,000 Rdr såsom understöd till anskaffande af större partier lafwar, för att försökswis anwändas till beredande af bränwin.

Till beredande af arbetsförtjenst åt den i följd af mißwext och dyr tid nödställda befolkningen inom wissa delar af Riket hade Kongl. Maj:t äskat 500,000 Rdr hwilket anslag af Riksdagen blifwit nedsatt till 200,000 Rdr.

Bland andra frågor som utgjort föremål för Riksdagens öfwerläggningar, utan att winna deß godkännande, må nämnas skjutsningsbeswärets ordnande på ett mindre tryckande sätt, hwarom jag jemte flera ledamöter wäckte motioner. På dessa aflät Statsutskottet det utlåtande att Riksdagen wille hos Kongl. Maj:t anhålla det åtgärder måtte widtagas att postskjutsskyldigheten så skyndsamt som lämpligen ske kan, skiljes från jordbruket. Detta är skedt efter de större stråkwägarne, men ej efter de mindre. I afseende på gästgifwerihåll- och reserwskjutsen hemstälde utskottet, att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta genom wederbörande länsstyrelser noggrant utreda de förhållanden, som kunna anses betinga de höga bidragen för entreprenadinrättningar å alla de ställen, der dessa bidrag uppgå till anmärkningswärda höga belopp eller åtminstone der de öfwerstiga 50 Rdr på hwarje helt hemman, samt sedan för Riksdagen framlägga den sålunda åstadkomna utredning, jemte förslag till de åtgärder, hwilka för undanrödjandet af de mißförhållanden som i werkligheten må ega rum, kunna finnas mest lämpliga. Detta förslag blef Riks-

dagens beslut sedan det förslag som af andra kammaren antogs, i den gemensamma woteringen blef afslaget.

Wid 1866 års Riksdag anhöllo Ständerna, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbeta förslag till wäghållningsbeswärets å landet utsträckande till alla skattskyldiga, i följd hwaraf Kongl. Maj:t till Riksdagen nu aflät proposition om winterwäghållningsskyldighetens fördelande efter den grund som gäller för uttagande af kommunalutskylder på landet. Detta förslag blef af andra kammaren antaget med 73 röster mot 64 som önskade en widare utredning, hwilket sistnämnda äfwen blef första kammarens beslut, hwarigenom den Kongl. propositionen blef afslagen.

Så snart någon fråga förekommer, som afser lindring i något af de onera som widhäftar wår jordbruksnäring, framkastas alltid några inwändningar, såsom bristande utredning och dylikt, för att få frågan undansktjuten. Man får härwid af wåra tjenstemän äfwen höra den satsen framhållas, att då man köpt ett hemman med deß rättigheter, man äfwen köpt detsamma med deß skyldigheter och att en eftergift i de sednare skulle blifwa en skänk på öfriga samhällsklassers bekostnad. Samma argument skulle man då kunnat framhålla, wid de förhöjningar som skedt i tjenstemännens löner, sedan dessa tillträdt sina tjenster. Man wet, huru genom industriens och trafikens utweckling i wårt land, anspråken oupphörligen stegrats på wägarnes underhållande, i synnerhet af dem som ej har sig någon sådan skyldighet ålagd.

En fråga, som så wäl wid denna som föregående Riksdagar utgjort ett wigtigt öfwerläggningsämne, är den om dödsstraffets afskaffande, som Lagutskottet på derom wäckta motioner hade föreslagit, men som af begge kamrarne blef afslaget. I den händelse ett sådant förslag framdeles skulle genomdrifwas, will jag för allmänheten framlägga en del af de motiwer som anförts derför, såsom att endast den som har gifwit lifwet har rätt att taga det åter och följaktligen eger samhället blott rättighet beröfwa mördaren deß frihet och söka göra honom oskadlig för samhället; att det stundom händt att oskyldiga menniskor blifwit afdagatagna, hwilkas oskuld först efter deras död blifwit uppdagad och att samhället således begått ett ohyggligt mord som beröfwat en sådan oskyldig lifwet; att den brottslige genom lifwets behållande skall komma till besinning och ånger öfwer sitt brott

och på detta sätt försona sig med Gud och samhället; att det är stridande mot Christi lära som manar till försonlighet, men ej till hat och hämnd. För deß bibehållande har bland annat anförts skriftens ord, att den som utgjuter menniskoblod, hans blod skall af menniskor utgjutas; att öfwerheten bär icke swärdet förgäfwes etc.; att i åtskilliga länder som detta straff warit afskaffadt har det åter blifwit infördt; att med den noggranna ransakning som i närwarande tid äger rum ingen oskyldig skall kunna dömmas till detta straffs undergående; att äuskönt det sällan tillämpas, det likwäl bör stå qwar i lagen som en skräckbild m. m. Jag har alltid röstat för deß bibehållande emedan jag tror att allmänna tänkesättet hos folket ännu ej är moget för dödsstraffets afskaffande.

En mindre wanlig händelse inträffade äfwen under Riksdagen, i det fyra af Konungens Rådgifware aflemnade sina afskeds ansökningar. I hållet Statsrådssammanträde förklarade Kongl. Maj:t, att de afskedssökande ej egde anledning i bristande förtroende å hans sida och att icke heller något tilldragit sig under Riksdagen som kunde utgöra tillräcklig grund för deras afgående, hwarföre han ej kunde bifalla deras ansökan. — Orsaken till deras afskedsansökan uppgafs wara Riksdagens behandling af åtskilliga frågor hwari anslag blifwit äskadt, men af Riksdagen ej bewiljadt. Bland sådana anslag må nämnas, ett af Kongl. Maj:t på Chefen för Landtförswars-Departementets framställning äskadt anslag af 22,800 Rdr till en laboratoriibyggnad, hwilket anslag af Statsutskottet äfwen blef tillstyrkt, men wid frågans behandling i andra kammaren, uppträdde Expeditionschefen Adlersparre och förklarade, att en sådan byggnad wore obehöflig emedan sjöartilleriet hade en sådan werkstad som hittills fått begagnas och äfwen hädanefter kunde dertill upplåtas. Detta fria yttrande af en tjensteman blef så illa upptaget af Krigsministern, att han hos Kongl. Maj:t begärde Adlersparres afskedande, som dock ej blef bifallet. Det begärda anslaget blef af Riksdagen wägradt. Om åtskilliga anslag af Riksdagen blifwit wägrade, har wäl sådant warit en nödwändighet då man känner huru bekymmersam fäderneslandets ställning är, som kräfwer all möjlig sparsamhet. Då Statsutgifterna allt sedan 1810 wid hwarje Riksdag oafbrutet blifwit förhöjda, borde man wäl äga anledning hoppas, att

de snart skulle uppnått sin största höjd. Skola ministrarne afträda, så snart ett anslag wägras, som är af den beskaffenhet, att det ej medför någon större olägenhet i förwaltningens oafbrutna gång, då skall följden blifwa den, att Riksdagen aldrig skall kunna wägra något anslag eller taga deß behöflighet i beprösfwande, så wida ej för hwarje Riksdag skall bildas en ny ministér.

För att göra åskådlig statsutgifternas ökande, upptages de ordinarie utgifterna sedan 1840 års Riksdag, hwaraf wisar sig att dessa fördubblats på 28 år.

Wid	1840	års Riksd. utgj. ordin. utgifterna	16,114,320	Rdr.
"	1845	" "	17,077,185	"
"	1848	" "	17,872,365	"
"	1851	" "	18,705,060	"
"	1854	" "	19,315,380	"
"	1857	" "	25,508,500	"
"	1860	" "	26,911,710	"
"	1863	" "	31,250,000	"
"	1866	" "	33,369,000	"
"	1867	" "	33,543,000	"
"	1868	" " *)	38,202,629	"

Genom en sådan osantlig förhöjning har wäl ej de directa skatterna blifwit ökade i annat fall, än som warit en följd af markegångspriserna stigande genom det högre wärde wissa persedlar erhållit, men de indirecta skatterna, såsom tull- och bränwinsmedlen hafwa ökats i deß högre grad. Då tull- och bränwinsmedlen år 1840 uppgick till omkring 6 millioner, uppgå de nu till nära 23 millioner Rdr.

För att betäcka den Statsbrist som uppkommit, dels för återbetalning af wissa upptagna lån på kortare tid, dels uppkommen brist under föregående Riksdagar genom för hög beräknad inkomst af tull- och bränwinsmedlen samt för fortsättning af arbetena å Statens nordwestra stambana har Riksdagen beslutat upptaga ett lån på 18 millioner Rdr.

Konstitutionsutskottet som eger att granska Statsrådsprotocollerna har funnit fyra Regeringsbeslut wara af sådan

*) Den stora förhöjningen i de ordinarie Statsutgifterne wid innewarande års Riksdag, har sin tillkomst genom jernwägstrafikkostnaderna 4,143,000 Rdr, som nu för första gången blifwit upplörd på ordinarie stat, liksom trafikinkomsterna af Statens jernwägar 6,400,000 Rdr blifwit upptagna bland de ordinarie inkomsterna.

beskaffenhet, att de borde för Riksdagen anmälas, såsom att åtskilliga embetsmän som warit utsedde till ledamöter af Riksdagen fått jemte Riksdagsarfwodet, uppbära sina löner oafkortade, då de wicarier som förestått deras embeten af Statsmedel erhållit sin aflöning. De tre öfriga besluten rörde traktaments och reseersättning till twenne officerare, dom i en rättsfråga rörande twenne tomter i hufwudstaden samt en ny utfärdad rangordning.

Då öfwer 400 motioner afgåfwos wid Riksdagens början, förekommo åtskilliga deraf som afsågo besparingar i de stora Statsutgifterna och en jemnare fördelning af skattebördorna mellan alla samhällsklasser, utan att något kan sägas ha blifwit genomfördt som länder det skattdragande folket till godo. Det så kallade "landtmannapartiet" har från wissa håll warit beskyldt, att drifwas af dåliga bewekelsegrunder, egennyttiga afsigter och som på det allmännas bekostnad welat tillskansa sig fördelar, med flera dylika tillwitelser. Om detta parti sökt stäfja ett nog för långt utsträckt frihandels- och bankfystem, har sådant ej skedt af dåliga och egennyttiga, utan af redliga och fosterländska afsigter. Att det äfwen sökt få någon lindring i de skattebördor som trycka wår modernäring jordbruket, måtte wäl icke heller wara obefogadt; men af en Riksförsamling som till nära hälften består af embets- och tjenstemän kan wäl sådant ej wara att hoppas. Något borde likwäl i tid göras innan hundradetals af den arbetande klassen öfwergifwa fädernejorden för att söka en osäker lycka på andra sidan werldshafwet, der många äfwen torde blifwa swikna i sina förhoppningar.

Idenor i Juni 1868.

Pehr Ericsson
i Wik.

Hudikswall,
Sam. Hellströms Boktryckeri, 1868.